СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 90. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 18-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 90. Jersey City, N. J., Saturday, April 18, 1936. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКА ДОПОМОГА ПОВЕНЯНАМ У ДЖАНСТАВНІ

ДЖАНСТАВН (Па.). — Чек Обеднання на суму 250 долярів одержав. Дякую сердечно в імені всіх потерпілих від повени та уряду комітету допомоги українським потерпілим від повени в Джанставні.

Розділюю допомогу тим, що найбільше потребують негайної помочи. Я особисто відвідую тих людей та по розслідженню їх утрат від повени спомагаємо їх грішми, що нам Обеднання прислало, беручи від кождої родини посвідку на одержану суму.

Серед споможених повенян зросло зрозуміння ваги центральної добродійної організації та зрозуміння солідарної допомоги, — о. Н. Волощук.

НЮАРК НА ДОПОМОГУ ПОВЕНЯНАМ.

НЮ ЙОРК. — Церковний комітет української католицької церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Ню Джерзі, переслав до розпорядимости Обеднання для українських повенян чек на $150 зі збірки на повенян, переведеної в церкві підчас Великодних Свят, що принесла 250 долярів.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ДО КОНСЕРВАЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — При закладанню вугольного каменя під новий будинок секретаріяту внутрішних справ президен Рузвелт виголосив промову, в котрій взивав нарід Америки до консервації природних багатств краю.

Він згадав притому, що першим президентом, що звернув увагу Америки на потребу консервації природних багатств, був Теодор Рузвелт, а потім сказав, що й він стоїть за таку саму політику. Президент говорив, що якби Америка не була такою багатою країною, то вона давно була би з своєю господаркою збанкротувала.

СТЕЙТ НЮ ДЖЕРЗІ КІНЧИТЬ ДОПОМОГУ.

ТРЕНТОН (Ню Джерзі).—Стейтовий уряд уже не має фондів на допомогу безробітним.

Прокормлення безробітних у стейті, котрих є тут 270,000, спадає тепер на місцеві уряди.

РОЗКРИВАЮТЬ ДАЛІ ШПІОНАЖУ ПРОТИ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським субкомітетом для виховання й праці відбувалось далі переслухання свідків у справі шпіонажі проти робітничих організацій.

Свідки розкривали конкретні факти про цю шпіонажу. Вони закидали, що бюра для боротьби з робітничими організаціями та страйками наймають звичайно для цього людей з кримінальною минувшиною.

Інші свідки заявили, що робітничі юнії, щоби боротися зо шпіонажею проти себе, вже почали наймати шпигунів у страйколомських бюрах, що подають робітничим юніям вістки про те, які рапорти подають страйколомські шпигуни підприємцям.

ЖЕРТВИ БОМБОВИХ ВИБУХІВ.

ВИЛКС БАРЕ (Па.). — Уже три особи згинули внаслідок вибухів бомб, що були вислані почтою під Великодні Свята ріжним людям. У четвер помер від ран з вибуху Томас Малоні, бувший президент нині вже розвязаної юнії „Юнайтид Антресайт Майнерс оф Пенсилвенія".

Поліція довідалася, що Андру Доневіґе з Бреславу говорив багато про бомбові замахи, й вислала кількох поліцаїв на допити Доневіґа. Як вони ждали при вході до копальняного шибу, Доневіґе, котрий про це відай довідався, не виходив уже з майни, але положив собі під блюзку кусок динаміту й викликав його вибух. Вибух динаміту розірвав його на шматки.

ПЕРЕМІНЯЮТЬ ЧАС.

ВАШИНГТОН. — У багатьох околицях переміняють найблизчої неділі час з правильного на літній („соняшний"), пересуваючи годиновий показник на одну годину вперед.

Як попередних років, так і цього за цю переміну побиваються люди в містах, а проти неї повстають фармерські околиці, котрі від такої переміни мають ріжні недогоди.

ВІДКРИЛИ ВЕЛИКИЙ БАНКОВИЙ КРАДІЖ.

НЮ ЙОРК. — Федеральні агенти відкрили справників крадіжу 590,000 долярів з банку „Юнайтид Трост Ко." у Ню Йорку. Крадіжу доконано ще в грудні 1934 р., а доконано його так, що поліція довгий час не вірила, щоб це було можливе.

Ононді поліція арештувала шайку з 8 бандитів. Вона каже, що вже знайшла велику частину їх добичі й шукає решти. У четвер їх поставлено перед велику лаву присяжних суддів і наложено на них разом кавцію в сумі 325,000 долярів.

ВІДДАЮТЬ ДАРДАНЕЛІ ТУРКАМ.

Між Советами і Туреччиною є велике зближення. Наслідком цього Совети є за те, щоб дати змогу Туреччині зброїтися, як теж віддати їй владу над Дарданелями.

ЗАСТРІЛИЛИ ІНКАСЕНТА В ПОЇЗДІ.

В поїзді, що їхав з Ґродзіска до Варшави, виконано грабіжницький напад. До одного з переділів вагону ввійшов грабіжник, стрілив до інкасента спіртової гуртівні в Ґродзіску, Якова Займана, забрав йому течку і вискочив з поїзду. В течці було кілька тисяч злотих. Грабіжника не зловили.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ АВТА ДЛЯ ЛИТВИ.

Останніми часами Литва купила в Советах більшу скількість большевицьких особових та вантажних авт. Це перший випадок експорту авт советської продукції. Досі большевики продукували авта тільки для свого внутрішнього ринку.

ДІВЧАТА МАЮТЬ СПАТИ НА ТВЕРДИХ СІННИКАХ.

Орган „Фроонту праці" „Арбайтсман", що висловлює волю канц. Гітлера, в статті про виховання німкинь домагається, щоб їх виховувати по спартанськи. Всі дівчата, пише він, повинні спати на твердих сінниках зі соломою, носити суконки по змозі прості, подібні до скромних однострої́в темної барви. Не вільно вживати ніяких косметиків, не треба їсти солодощів ані вибаглвих страв. Все те разом має приготовити жінку на гідну товаришку вояка, добру громадянку, має вратувати молоду дівчину перед кокетерією, виховати її на поважну вдумливу невісту.

МАШИНА, ЩО СТЕНОГРАФУЄ.

Француські часописи пишуть, що один француський інжінір винайшов машину до писання, яка пише стенографічно виголошувані слова зі швидкістю 230 слів на мінуту. Як відомо, найбільш рекордові машиністки не можуть писати швидше, як 160 слів на мінуту. Цю машину дуже легко переносити.

ЛЯВИНИ.

З Шінагар, столиці Кашміру, повідомляють, що на лещетарську прогульку, зложену з кількох бритійських старшин, у західній частині Кашміру впала лявина, яка засипала всіх учасників прогульки. Подібний випадок трапився недавно в тій самій околиці коло села Тітваль, де лявина засипала 25 людей. Досі видобули зпід лявини 18 трупів.

ДОВГОВІЧНИЙ ТУРОК.

В турецькому селі Карабей живе Севкіольо Алі, що родився в 1799 р., отже має тепер 137 літ. Старець почувається фізично дуже добре і каже, що хоче жити ще бодай 50 літ. Він має три жінки, з яких наймолодша є 27 літ, отже чоловік старший від неї 110 літ. Севкіольо Алі має 17 дітей, з яких найстарше має 81 літ, а наймолодше 9 літ.

БЕЗРОБІТНИЙ ЗНАЙШОВ ЗОЛОТО У НЮ ЙОРКУ.

Волтер Молер, безробітний у Ню Йорку, приглянувся камінню, що його добули канадові робітники при копанню рова перед його мешканням в Асторії, в дільниці Квінс, та відкрив у ньому жили золота. Він віддав каміння до розсліду одному золотникові, а потім урядові оцінки мінералів. Усі вони потвердили здогади Молера. Йде тепер ще за те, чи золота є там стільки, щоб оплатилося його добувати.

ФАБРИКИ „БАТІ" У ФРАНЦІЇ ЗАБОРОНЕНІ.

Француський парламент ухвалив цими днями т. зв. „закон Батя", який забороняє існувати на терені Франції чехословацьким фабрикам взуття Батія.

СОБАКА, ЩО МУСИТЬ ЗЇСТИ ДЕННО ОДНО ЯБЛОКО.

Один господар у чехословацькій місцевості Гольні Ґретін, має пса, що від 10 літ їсть овочі. Перед 10-ма літами пес занедужав. Ветеринар велів лікувати собаку яблуками. Псові так засмакували овочі, що від того часу, по виздоровленні, він мусить діставати на ніч одно яблуко, або грушку інакше цілу ніч буде гавкати, не даючи нікому з господарів заснути.

ВСІ ПОВИННІ ПИСАТИ СПОМИНИ.

Заряд міста Лінебурга (Німеччина) звернувся до всіх мешканців з просьбою, щоб вони списували свої спомини та складали їх у міськім архіві. Заряд міста зобовязується отолосити фрагменти, а навіть деякі цілі спомини щойно по 50 літах, гарантуючи до того часу абсолютну таємницю відносно цих документів. За прикладом Лінебурга оголосили подібну просьбу до своїх мешканців кілька інших міст.

ДУХИ В РАДІО.

Бритійська радіо-корпорація рішила наставити одної ночі свої мікрофони в одному домі, де, як кодять чутки, віддавна появляються духи. У графстві Кенту стоїть старий дім колишніх аристократів „Дін Менор", далеко від інших домів. Одні люди з околиць твердять, що там блукає дух колишнього кентерберійського архиепископа, Симона Неофіра, інші, що це марево жіноче. Найчастіше появляються там якісь постаті в означені ночі у льоху, де був колись склад вин. У всіх тих місцях, де чути бряжкіт ланцюгів, людські кроки та зітхання, поставлять мікрофони і радіослухачі зможуть чути всі ті шуми, якщо духи дадуть себе зловити на радіоапарати.

4 РАЗИ ВЕСНА В ОДНОМУ РОЦІ.

Цьогорічна незвичайно лагідна зима наробила в Болгарії чимало несподіванок. Овочеві дерева зацвили там не тільки вдруге і втретє, а в деяких околицях Варни навіть четвертий раз. Старі люди пригадують собі, що 66 літ тому була теж такасама погода.

ПОЗБУВАЮТЬСЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ.

Дня 28. лютого ц. р. відбувся в кураторії у Львові суд над довголітнім управителем школи в Пукові коло Рогатина, М. Вересом. За що? За те, що раз у школі ужив при науці української мапи видання В-на Вернигора (Відень 1919). За те відповідав уже перед окружним судом у Бережанах (в 1933. р.), та суд увільнив його від вини і кари. Та це не помогло перед судом кураторії, як не помогло й те, що школа в Пукові є ще українська і згадана мапа не знаходиться в списках заборонених приладдя до науки... Засуджено п. Вереса на утрату посади, тільки має право старатися про емеритуру... Має 28 літ служби, в тім від 1922. р. в Пукові.

ПОМЕР НАЙБАГАТШИЙ ЧОЛОВІК У РУМУНІЇ.

В румунській місцевості Крайова помер бувший румунський сенатор Жан Міґаїл, що був найбагатшим чоловіком у Румунії. Його маєток обчисляють на міліярд леїв. Увесь свій маєток записав він державі під тією умовою, що 19 його дібр розпарцелюють по 3 гектарі між селян. У всіх місцевостях, де знаходяться ці добра, мають оснувати господарські школи.

БОРОТЬБА В ЯПОНІЇ ЗА ЛАТИНКУ.

Японське письмо складається з китайських і японських словних значків або характерів. На кожне слово є окремий знак. Особливо трудно вивчити китайські значки. А є їх коло пятьдесять тисяч. Для друку газет видумано зменшене число значків — всього дві тисячі. В Европі вже всюди складають газети машинами. В Японії це неможливе. Там складають іще рукою. Незручні в Японії й машини до писання. Саме через багато значків. Щоб їх вивчити, треба працювати й управляти роками. Проте не диво, що в Японії повстав рух замінити японське письмо латинкою. Цей рух зветься ромаї. Думка замінити китайсько-японське образове письмо латинкою повстала в 16 столітті. Еспанський місіонар дав до цього перший почин. Та знищення християнства в Японії поклало кінець і цьому рухові. А в 1867 р. поновив цю думку американець Гепберн своїми англійсько-японськими словниками. На основі його спроб повстала азбучна система — гіоюнші. Для її пропаґанди створилося товариство для пропаґанди латинки, або з японська — ромаї-гіроме-кай. Від трицятьох років виходить у Японії ілюстрований місячник латинськими буквами. Цього латинкою понадруковували вже багато вчених і письменників свої книги. Латинкою вийшла й японська біблія. На чолі руху ромаї стоїть професор фізики в Токіо, Танакадате. Він веде свою працю з запопаданням. Та цей рух має тільки понад десять членів у цілій Японії. Так тяжко приймається нова, хочби і яка добра думка. Навіть у такій надзвичайно здібній нації, як японці.

ПОЛЬСЬКА МАСАКРА ЛЬВІВСЬКИХ РОБІТНИКІВ

ВАРШАВА (Польща). — Заграничні кореспонденти не можуть получитися телефонічно зі Львовом, щоб дістати повні інформації про криваві події, які там мали місце, а про які курсують у столиці Польщі страшні вісти. Кожну телефонічну розмову хтось перериває. А польська цензура не допускає писати про ці події в польській пресі в такий спосіб, щоби була подана вся правда. Пишуть тільки, що у Львові прийшло до кривавих сутичок робітників з поліцією. Розповідають, що наслідком боїв було 20 трупів.

Що подає американський кореспондент.

Кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс" подає зі Львова, що там відбулася демонстрація безробітних, підчас якої польська поліція вбила безробітного Козака, якого тіло дозволено поховати в темнім закутку міського цвинтаря. На похорон Козака зійшлося понад 50,000 людей. Поліція приписала похоронній процесії точно дорогу, кудою має ступати. Робітники запротестували проти призначеного на похорон місця і рішили поховати Козака на іншім цвинтарі, на другім кінці міста. Поліція не хотіла до цього допустити. На Бернардинській площі, в самім осередку Львова, поліція почала стріляти. Від перших стрілів згинула жінка. Демонстранти взяли трупа жінки, піднесли вгору, і так продовжали похоронний похід. Поліція не відступала. І зачалася правдива боротьба. Демонстранти побудували барикади з автомобілів і лавок і звідти відбивалися від поліції. Малій частині таки вдалося дістатись на цвинтар разом з тілом Козака. Доперва над вечором вдалося привернути в місті спокій при помочі війська. Всі урядові будинки є тепер під сильною військовою охороною.

Уряд списує вину на червоних.

Асошіейтед Прес подає зі Львова, що в урядовім польськім комунікаті, в якім описано криваві події у Львові, сказано, що підчас сутички робітників з поліцією згинули три особи, та що були ранені. Зате певні приватні джерела стверджують, що на вулицях лежали 16 трупів, між якими були два вбиті поліцаї. Нараховують понад 100 ранених. Уряд каже, що ці заворушення були пляновані комуністами вже від довгого часу.

ХОРВАТИ ГИНУТЬ ДАЛІ У БОРОТЬБІ ЗА СВОЇ ПРАВА.

ЗАГРЕБ (Хорватія).—З ріжних сторін Хорватії доносять, що всюди приходить до кривавої боротьби між хорватськими націоналістами і сербськими фашистами. Сербська поліція вбила револьверовими стрілами в Новій Традисці 3 хорватських селян, що обстоювали свої права. В Самоборі сербські фашисти вбили провідника місцевого хорватського націоналістичного руху. Хорватські селяни напали на палату бана (губернатора) Хорватії, де переховувалися сербські фашисти. Кажуть, що там прийшло з цього приводу до кривавого бою.

СМЕРТЬ ҐЕНЕРАЛА ОСЕЦЬКОГО.

ПАРИЖ. — Офінор подає, що в Парижі помер ґенерал Осецький, бувший начальний командант Української Армії в часі наступу Директорії на Київ. Ґенерал Осецький, заслужений ґенерал Ґенерального Штабу колишньої російської армії, відіграв у боротьбі України за незалежність дуже велику ролю, показавши себе визначним організатором і першорядним стратегом.

УКРАЇНСЬКА ЖИВА ГАЗЕТА.

ПАРИЖ (Офінор). — Відкрито заходом місцевої української громади так звану „Живу Газету". Під цею назвою розуміється, як відомо, періодичні зібрання з докладом та дебатами на тему біжучих політичних новин. Перше зібрання „Живої Газети" в помешканні „Української Хати" пройшло з повним успіхом. Є надія, що ця ініціятива обєднає паризьких українців, а разом з тим ослабить групове розбиття.

ЯК СТОЇТЬ ЛІКАРСЬКА СПРАВА В СОВЄТАХ.

МОСКВА (Росія). — „Ізвестія" подають, що у всесоюзного народнього комісаря Молотова звилася депутація з професорів і студентів вищих медичних установ у Росії і в Україні й представила йому жахливий занепад лікарської справи та медичних наук. У докладі сказано, що між студентами медицини є значне число таких, що не вміють навіть грамотно писати. Відповідали делеґації Межлаук і Чубар. Казали, що уряд про це все добре знає.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗВОРОТ ДО КООПЕРАЦІЇ

При огляді Америки імігранта нераз дивувало явище, що в Америці, не зважаючи на високий розвій бизнесу, дуже слабо розвинена кооперація. Дивувалися не тільки англійці, серед котрих у містечку Рочдейл почалась організація купецької кооперації майже сто літ тому. Дивувалися не тільки голяндці, данці, фіни, як народи, в котрих кооперація досягнула найвищого щабля розвитку. Дивувалися навіть українці, в котрих кооперація почалася пізно та ще не досягнула вершка своїх можливостей.

Всі вони вважали це за дуже замітне явище, що Америка зусіми її досягненнями на кождій ділянці бизнесу на полі кооперації лишилася позаду найбільше відсталих країв. Не було тут ні споживчої кооперації, як в Англії, ні банкової, як у Німеччині, ні продуктивної, як у Бельгії. Лиш на одному полі, життевого обезпечення, кооперація розвинулася тут до високого ступня. Та це виглядало на виняток, що немовби не суперечив, але підтверджував загальне правило, що американський ґрунт чомусь не підхожий для розвою кооперації.

Останніми роками в цьому огляді зайшли такі поважні зміни на краще, що побоювання, що американський ґрунт ніколи не буде надаватися для розвою кооперації, показується нині забобоном. За останній рік споживчі кооперації в Америці зробили поважний поступ. Передовсім зросли сильно кооперативи серед американських фінів, що в тому огляді були тут усе піонірами. За їх прикладом починає кидатися кооперація й серед родовитих американців англьо-саксонської крови що донедавна ще ждали всякої заради на всякі суспільні лиха тільки від політичної акції. Хопилися кооперації передовсім фармери по західніх стейтам. Закладають консумційні кооперативи, щоб не платити зисків посередникам при закупні ґазоліни й оливи до авт і троків. Доспіх кооперативних ґазолінових стацій розробив у них смак до кооперації й останніми роками фармери вживають кооперативи для закупна всякого добра, потрібного на фармі, та для продажу рільничих продуктів.

Зиски фармерської кооперативи для торговлі ґазоліною звернули увагу консументів по містах. Допомогли при цьому кооперативні гуртовині, що вели серед громадянства повчальну пропаґанду. По всьому середньому заході тепер люди дістають справжню освіту в справах кооперації. Коли, наприклад, професори стейтового університету в Медисоні, Висконсин, заложили кооперативну ґазолінову стацію й за 8 місяців зробили бизнесу на $18,000, то про це громадянство довідається й почне про це думати.

Такі факти показують, що Америка зовсім не є краєм виключно приватного бизнесу, але що й тут, як деінде в світі, мусить початися рух, що має на цілі поправити долю незаможного населення через подешевіння товарів дорогою заощадження зисків посередників.

У цьому новому руху треба взяти участь і українським імігрантам.

Е. Онацький (Рим). (2)

УКРАЇНА І СХІДНІ ГРАНИЦІ ЕВРОПИ

(Переклад інавґураційної промови, виголошеної 3-го квітня 1936 р. при відкритті курсів українознавства в Східньому Королівському Інституті в Неаполі).

Друга Українська Держава, що розцвіла підчас і після занепаду Києва, якого зробилася законною спадкоємницею в XIII в., — було князівство Галицько-Володимирське. Воно досягло найбільшого свого розвитку за князя Ярослава Осмомисла, якого влада сягала — на заході до ріки Вислока, на південь до Дунаю і Чорного моря, а на схід — до Дніпра і Києва. Другим великим галицьким князем був князь Роман (1199—1205), який зеднав був під своєю владою майже всю територію української. Його передчасна смерть в бою під Завихостом спричинила нові поділи української території. Але син Романа, Данило, якого Роман покинув малим хлопцем, зумів зібрати знову докупи всі українські землі і в своїй боротьбі проти татар здобув в Европі такої слави, що папа прислав йому корону. Але Данило шукав не корони, але більш реальної допомоги в важкій боротьбі з татарами. Допомога не прийшла, і нова татарська навала зломила український спротив та поруйнувала всі оті фортеці, що їх побудував був Данило в охорону своїх земель. Данило помер з болю, що вразив його серце. Його сини й унуки продовжували боротьбу проти наступаючої Азії, і тимчасом, як Москва приняла татарське ярмо, український нарід знесилювався в героїчній обороні Европи від монгольської небезпеки. Князі Андрій I і Лев II, продовжуючи політику свого діда Данила, згинули обидва під мурами Києва, намагаючись видобути славне місто з татарських рук. Їх смерть визначила занепад української державної ідеї. Їхній переємник, Юрій II, був убитий внаслідок придворних інтриґ, і сусіди поспішили використати становище, щоб поділити землі українські: Литва заняла Поділля і Волинь, Польща взяла Галичину. Після того, ще впродовж багатьох років, йшли війни й точилися переговори про український спадок, аж поки при кінці XV ст. не встановився такий поділ: Литва володіла Волинню, східнім Поділлям, Київщиною і південною Чернігівщиною; Польща тримала Галичину і західне Поділля; Москва — північну Чернігівщину, а Угорщина — Закарпаття.

Український нарід втратив свою незалежність, але вона відбудовувалася в думках і чинах українських козаків, завзятців, що, покидаючи землі, опановані чужинцями, переховувались у вільних степах, де, в постійній боротьбі з татарами, здобували — шаблею й плугом — незайману ще дику землю для европейської цивілізації. Нарешті, після цілої низки кривавих війн із Польщею (яка тимчасом зєдналася з Литвою — в 1386 р. — і придбала собі всі українські землі) вони зуміли розбудувати, за гетьмана Богдана Хмельницького — третю велику Державу Українську, що охопила майже цілу національну територію.

Вище зазначений період, з точки погляду проблеми, яка нас тут цікавить, має величезне значення, бо, поставивши українців лицем проти татарів, а пізніше і турків, надає українському народові незвичайно важливу функцію **оборони Европи від Азії,** — функцію тим більше важливу й помітну, що українці виконували її в умовинах вельми неприхильних, не маючи навіть справжнього організованого державного життя. Нащадки, йдучи за світочами чужинецької історіографії, рідко безсторонньої, призабули ролю, що її відіграли українці в цій обороні Европи, але сучасники оцінювали її в найвищій мірі, і імення українських козаків було славним у літописах тої доби.

В дійсности, вже на початку XVI ст. французький посол ч Константинополі, Де Сесі, постійно звертав увагу французького уряду на діяльність українських козаків, котрі, — тимчасом, як ціла Европа схилялася перед переможною Туреччиною, — нераз звявлялися перед самими брамами Константинополя. Рішелє, думаючи про збудування східнього заборола проти австрійської експанзії, дуже уважав на українських козаків і запрошував їх навіть до Франції, де вони, в скількости 2,400 чоловіків, під командою будучого гетьмана Богдана Хмельницького, брали участь в обляві Дюнкерка (1645 р.).

Щодо кардинала Мазаріні, то він був дуже стурбований, коли довідався про приеднання України до Москви. І тому, коли гетьман Богдан Хмельницький, покоштувавши московської приязні, вирішив шукати союзу зі Швецією, кардинал Мазаріні підпер його дипломатичні заходи з усією силою, намагаючись вивести Україну зпід московських впливів. І пізніще французька політика все була прихильна для кожного революційного руху українських козаків, допомагала українським еміґрантам після поразки Мазепи і Карла XII, і всіляко сприяла українському претендентові Орликові в його боротьбі проти Росії, даючи йому навіть можливість зорґанізувати ядро національної армії.

Але ми пішли занадто наперед і мусимо вертатися назад, щоби поговорити про італійсько-українські зносини, перші італійсько-українські зносини, якщо не приймати на увагу походів римських леґіонів імператора Траяна, що зробився героєм і мітичною особою українського фолькльору. Більш глибокі сліди полишили італійські кольонії на берегах Чорного моря. Першим італійським містом, що знайшло можливість використовувати натуральні багатства території теперішньої України, була Венеція, що в 1102 році придбала право — по договору з Візантією, — вести торговлю на Чорному морі. Торговля приносила величезні зиски і почала так приваблювати венецянців, що після розриву зносин між Візантією і Венецією в самому Царгороді заарештовано аж 10,000 венецянців.

Після Венеції Піза й Генуя також приймають участь в цьому мирному здобуванні ринків, — але вони по всіх усюдах знаходять венецианську конкуренцію і тому бачать себе примушеними шукати виходу на північ, в Криму та на Азовському морі.

Пізніше, коли, з падінням римської імперії, ґенуйці допомогли Михайлові Палеольогові знову засісти на візантійському троні, вони дістали від нього монополь торговлі на Чорному морі. Згідно з трактатом з 1261 р. Михайло Палеольоґ зобовязався допускати через Босфор тільки ґенуйські та пізанські кораблі. Цей трактат був явно скерований проти Венеції і виказує красномовно, якою вигідною ґенуйці уважали чорноморську торговлю. Внаслідок цього трактату перевага ґенуйців у чорноморській торговлі дуже швидко зросла, і навіть самі ґреки побачили себе примушеними поступатися перед ними, і до ґенуйців перейшло навіть право постачати до Царгороду припаси. Нема чого й казати, що ці припаси походили з плодючих степів України.

Головним осередком ґенуйської торговлі була Кафа, вибудувана на руїнах давньої Теодосії. Значіння цього порту для торговлі було дуже велике, бо крім торговлі морем Кафа вела торговлю також суходолом з усією Азією.

Осередком венеціянців була Судея (чи Солдая), але це місто дуже терпіло від татарів, і його торговля не могла як слід розвиватися.

Коло середини XV в. осередком італійської торговлі зробилася Тана або Асак на Азовському морі. Тут ґенуйці й венеціянці працювали разом, і Тана набрала значіння першоклясного торговельного міста, бо звідси йшли шляхи також до Каспія на Персію, Туркестан і Китай. Можна уявити собі важливість цього міста для Італії з того самого факту, що, коли Турки зачинили Босфор для італійської торговлі, ціни на шовк і ріжний екзотичний крам піднеслися в Італії вдвоє.

В Тані була зосереджована торговля з Царгородом рибою й пшеницею, і з того порту італійці могли добувати свої припаси. В 1343 році татари зруйнували Тану, а потім поруйнували і знищили всі італійські кольонії, за винятком Кафи, що зуміла відборонитися. Ґенуйці взагалі виявили дуже багато сміливости й сили духу в своїх зносинах з европейським сходом, і тимчасом, як венеціянці втратили там усі свої кольонії і впливи, ґенуйці зуміли видобути від татар ціле південне побережжя Криму і потім міцно його тримати.

Але в 1453 році турки взяли Царгород і таким чином Босфор знайшовся в їх руках. В 1475 році турки взяли Кафу і вирізали чи полонили всіх її мешканців. Інші кольонії, що їх ґенуйці були відбудували, були таксамо понищені, і таким чином італійська кольонізація берегів Чорного моря закінчилася, залишивши проте в українській мові деякі вирази з матеріяльної культури.

За браком документів великої дипломатичної та політичної ваги, що могли би свідчити про італійсько-українські звязки тих часів, ці італійські вирази в українській мові, незнані мові московській, набирають значіння цінних посвідчень. Ось деякі з них: італійське слово „скриньо" є знане в цілій Україні як „скриня"; „бариле" як „барило"; „каламайо" як „каламар"; „чабате" як „чоботи" (хоч в українській мові це слово прикладається до взуття, що визначається в італійській мові словом „стівале"); „чіполля" як „цибуля" і т. д.

Не вважаючи на відсутність власної національної держави, а може бути саме з огляду на її відсутність, — бо тогочасні держави не дбали про освіту своїх громадян, українській нарід тих часів жадібно шукає освіти, і тимчасом як Московія саме в тих часах оточує себе муром ксенофобії*) та забобонної ненависти супроти „еретичної" Европи, українці намагаються перенести в свою країну всі здобутки західньо-европейської культури та науки і не бояться навіть далеких подорожей до осередків цієї вищої европейської цивілізації. Треба тільки подумати про величезні віддалі й засоби сполучення в тих днях! Так отже поміж **студентами Сорбони українці не рідкі;** в 1389 році ми знаходимо там якогось Теобала Ґиберґу з Києва, в 1353 — Германа Вілевича „рутенської нації з Києва"; в 1353 р. маґістра Петра Кордована „з його товаришем з Рутенії"; в 1463 — поміж студентами стипендистами Сорбони бачимо „Бенедикта Сервинуса Рутенської нації" й Івана Тинкевича „Рутенської нації з Києва". Один з цих студентів —Іван Усевич — склав навіть по латинському граматику української мови в 1643 році, — вона переховується тепер у Національній Бібліотеці в Парижі.

В 1713 році цар Петро I відвідав Сорбону, і один сучасник, якийсь Брис, відзначив тоді в свойому щоденнику, який зберігається також у Національній Бібліотеці в Парижі, що цар висловив свій жаль з того приводу, що досі ніхто з московитів („les Moscovites")) не приїздив студіювати до Сорбони. „І дійсно, — додає автор, — цей варварський нарід ніколи не мав своїх синів поміж нами, хоча сусідні нації, як Польща, Литва, Угорщина, Молдавія, Україна посилали нам своїх студентів".

*) Ксенофобія — перебільшена ненависть до чужинців і всього чужинецького.

(Далі буде).

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

51

Боже мій, Боже мій! — шепче Кіті. Як страшно приємно, що чуєш радість, що маєш спокій у душі. Їй забажалося тепер любити всіх, обняти, гноблених і гнаних.

Он на ґрунику стоїть хатка. Відколи Кіті тут жие, що дня бачить ту хатинку, але ще ніколи не була в ній. Вона лиш знає, що там жие старий, глухий, з довгим сірим волоссям, дід Штефан. У нього є дочка, а в дочки двоє безбатченків дівчаток.

І їй заманулося піти туди. Пішла. Пішла просто без стежки, бохаючись у глибокому снігу. Штефана бачила вона нераз, як той з довгою в зубах люлькою, у старому засмальцьованому побережницькому одязі з сокирою на голому тілі під поясом, простує до ліса. Кіті знає, чого він туди простує. Він йде геть високо на гору, залазить у хащі, довго вперто кашляє, озирається навколо і починає цюкати своєю загрітою сокирчиною суху смеречинку.

По довгому часі смеречинка піддається йому, тихо схиляється до землі, а Штефан дбайливо очищує її від галуззя. Після виймає зза пазухи мотузочка „шпаргу", робить петельку, зашморгує нею смеречинку й волоче її, мов муравлик, до себе. І це він робить майже що дня. Що там діється далі з тією смечинкою, Кіті не знає. Ось тепер вона якраз зайде й подивиться.

І ось вона вже на ґрунику... Серед снігу, ніби загублена, хатинка. Навколо ніякої загороди, ані оборогу. Лише невелична, мало втоптана, стежечка підбігає до широкого, під порогом, каміння і зникає в прорізі квадратових дверей.

Кіті пхає ті двері. Зо скреготом западають вони в нутро сіней. Там мокро, темно і пахне гноєм. Направо хлівчик, наліво дверцята до хати. Увійшла через них і зупинилася коло порога. Реді промовила привітання, розгубилася, не знає де ступити. Зправа величезна піч і в ній палає вогонь... Світло з печі освітлює хатинку. Свіжо нарубані поліняця лежать купкою коло печі.

За піччю, прикрита темними дрантинами, постіль. У ліво му передньому куті притакнився кривий столик, від нього аж до дверей вузенька під стіною лавиця.

У хаті сувора тиша. Запах, ніби у натопленому льоху. На постелі, з мисочкою на колінах, сидить сумрачна закутана в хустку жінка й голосно сьорбає дерев'яною ложкою якусь страву. Коло столу з люлькою в беззубому роті сидить Штефан і тяжко, голосно сапє. Час від часу виймає він люльку, довго кашляє, харкає на доліяку і знов курить. Долівка земляна, мокра, з витоптаною по середині ямою. На печі, у пірваній вишитій сорочині, сухе дівчатко. Замісць очей, — глибокі темні зірки, на обличчі жмення сіна.

Кітине прибуття не було тут особливо бажаним. Жінка, що сьорбала страву, муркнула і майже не подивилася. Штефан звівся на ноги, розкаркувато зробив кілька дибків і хрипким, ледь чуйним голосом, прошептів:

— Вітаємо вас, кнегинько! Що вони собі бажеють? Свечічко наше увидіти? Біду нашу? Сідате, кнегинько. Радіми, ади, хоч таке щестечко Бог світий дарував. Один раз таке свеч ичко, один раз Христос народився і мир словом загрів. Сидить отак людина, гей би камінь божий, руки ламле, голову сушить... — Сильний зрив кашлю перетяг його мову. Хапнувся рукою за груди, ноги затремтіли і він швидко відійшов напомацки до лави.

— Хай вібачать, — відкашлявшись, продовжує старий. — Сівем. Не годен на ногах вдержатися. Ото єк заріже, єк зачевить, єк шерпне тобов... Люфт маємо добрий, ан хліба нема. Водов самов не віджиєсі в тілі душа. Голод кнегинько, то решток усього. Всяке горе переживе чоловік. Запали ліп піп, сів і думай. А голод і не закуриш і не задумаєш... Ані святов водов не закропиш. От светичко Бог дав... Агій. Олено! Моби кнегиниці, гості нашій у такий час, трохи повівеїти... Пішовем нині до Ясіне, приніс, ади, жменю мелан. Ох, тежко, тежко!

І старий замовк, головою похитує. Оленка перестала сьорбати і протягає Кіті свою мисочку.

— Віддкоштуйте, кнегинько, нашого. Нич більше не маємо.

Кіті злякалася. Стало боляче й ніяково. Не знає, що сказати. Голівка, що ввесь час злякано визирала з печі, сховалася. Натомісць зпід постелі виглянуло кілька кирнячих голівок. Повисаджувалися писочки через драбинку й хрупають сіно. Кіті побачила це й зрадила.

— Дідусю! Ґаздинько! Дякую вам. Я не голодна, — їй було тяжко говорити, бо знала мало слів. Вона запитала, чи знає старий, хто вона, попросила молитися за свого батька й, пообіцявши принести щось з дому, вийшла й швидко, швидко побігла додому. Вона в той час зовсім забула за себе. Думала тільки за тих людей, що їх щойно бачила. Хочеться забрати з дому все й віднести тим людям. Ах, яка вона нерозумна. Вонаж могла вже давно піти до тих людей, познайомитися з ними, допомогти їм. Скільки це принесло їй задоволення.

Але тепер Кіті прибіжить додому, кинеться до мами, розкаже їй все і вони обидві допоможуть тим бідачиськам. Але прибігши до сіней, почула у кімнатах великий рейвах. Кіті відчиняє двері і назустріч їй виступають озброєні люди, що заявляють їй, що вона арештована. За що?

Але Кіті не має часу на роздумування. В тій самий час її погляд впав на раненого вояка, що лежав на білій, заплямованій кровю, постелі. Одразу їй здавалося, що то батько, кинулася до нього, але груба рука зупинила її й відкинула геть.

Кіті отямилася у темній, холодній кімнаті. Що сталося? Вона бажає вияснити положення й починає ґрюкати у двері.

— Кі-ті! — почула вона слабий голос матері.

— Мамо! Де ти, мамо? — Кіті кинулася в сторону голосу і знайшла матір. Вона лежала на канапі й тремтіла.

— Ммусю! Тобі холодно! Що сталося? Що, мамо, сталося? Хто там ранений? Ой, Боже, Боже! Де є тато?

Мати оповідає через плач... і його відвезли,—кінчає вона.

— Куди? Куди його відвезли?

Хіба мати знає, куди його відвезли. Може вже не жие.

Кіті кидається до дверей, гримає, кричить. Двері несподівано відчиняються і Кіті стоїть з розгубленим поглядом перед суворими, озброєними людьми. Вона просить, щоб пустили її до раненого. Вона допоможе йому, завяже рани. Вона це вміє робити. За війну навчилася всього.

Озброєні люди дозволяють. Кіті підходить до раненого й жахається. Той умирає. Це вона виразно пізнає. — Люди! Він умре, він умре! Ратунку! Дайте щось! Чого ви стоїте?! Він умирає!

Кіті не знає сама, що діяти. Вона чує наближення чогось такого страшного, проти чого безсиле все на світі. Вона підходить до вмираючого, покірно схиляється і дивиться на його зблідлі уста. По них ще пробігали останні ознаки життя. Очі ще дивляться, але зовсім поволі замикаються, меншають. Кіті голосно читає молитву, і сльози сиплються з її очей.

(Дальше буде).

Добрий лікар.

Пан Шпінак захорів. Пані Шпінакова (замужня втрете) каже:

— Закличу, серце, знайомого лікаря. Чудесно лікує. Лікував обох моїх небіжчиків чоловіків.

—o—

Походження зла.

— Від жінок походить усяке зло — каже, зітхаючи чоловік.

— Слушно — усміхається жінка — бо і ви, мужчини, походите від нас.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПРИГОДА.

Відомий радієвий і фільмовий актор Еді Кентор запросив 5 визначних американських професорів бути суддями в конкурсі, який Кентор улаштував для одної радіової стації.

До участи в конкурсі мали право школярі середніх шкіл. Нагорода давала стипендію вартости 5,000 долярів. Нагорода мала припасти тому, хто напише найкращу задачу на тему: „Як може Америка обійтися без війни?"

Останнього тижня судді оголосили вислід конкурсу. Нагороду дістав Лойд Луис, 18-літній хлопчина, що ходить до „гайскулу" в Мезуре. Родичі хлопця заявляють свою радість. Його вчителі йому ґратулюють. Ґазети подають зараз винятки з нагородженої праці, а деякі редактори розхвалюють хлопця в передовицях. Один з редакторів дуже великої нюйорської ґазети запевняє, що так не потрапив би написати й неодин професор англійської мови.

Ще не засохло друкарське чорнило на цих похвалах, а тут одна нюарська ґазета відкриває, що нагороджена праця це стаття президента одної нюарської колеґії в одним місячнику. Інші ґазети підхопили це й без труду ствердили, що відзначена праця — крадена.

Представте собі тепер, скільки людей мають клопіт з цим конкурсом: радіова стація, Еді Кентор, його 5 суддів-професорів, родичі й учителі студента, редактори, що його хвалили. Всі вони нині пробують добутися з халепи, в яку попали через те, що один хлопчина приписав собі чужу працю. Чи не ілюстрація це до нашої приповідки: як один дурень у воду камінь закине, то й десять розумних його не витягнуть.

ДУРЕНЬ І ЙОГО ЗЕРКАЛО.

Подивімся тепер на те, як ті люди поводяться.

Родичі, що по проголошенню висліду конкурсу приймали ґратуляції за свого хлопця, тепер запевняють, що вони не можуть припустити, щоб їх синок міг таке вистроїти, себто відписати чужу працю та післати її на конкурс як свою. Цікавий образ родичів: як хлопець дістав нагороду, то він був їх дитина, а як у ньому відкрили злодія, то вже не може бути їх...

Еді Кентор висказує своє обурення та старається якнайскорше вирватися з афери. „Для мене справа вже покінчена", він каже. Подавайте другу нагороду.

Редактор, що хвалив нагороджену працю, каже: „Чи я не мав слушности, як говорив, що лише професор колеґії потрапить таке написати?" По правді кажучи, редактор сказав, що й професор колеґії не потрапить так написати.

Та в найтяжчому положенні знайшлися ті професори, що мали дати нагороду. Коли ґазетні репортери прийшли до них з допитами, три не були вдома (чи казали сказати, що їх нема вдома?), а два з них були вдома, але кождий з них заявив, що він не хотів признати цій задачі першої нагороди. Як бачимо, це викрут, і то кепський. Люди хочуть спитатися панів професорів": Як ви, панове, могли не догледіти, що праця 18-літнього хлопчиська задобра для нього?" — а професори кажуть, що вона гірша, як можна було сподіватися?...

ГЕРОЙ З МЕЗУРЕ.

Подивімся тепер на самого героя цеї пригоди.

Як стверджують ґазетярі, що з ним говорили по розкриттю його поступку, він тим зовсім не журиться. Він поводиться так, гейби нічого не сталося, гейби він нічим не провинився. Так, він відписав чужу працю, викинув занадто високі й занадто трудні слова, подав там свої, які йому прийшли на голову, і післав на конкурс по нагороду.

Він у цьому не бачить нічого злого. Взяти чужу працю, над якою інший чоловік працював може тижнями, до якої приготування йому треба було довгих років життя, переписати її за кілька минут та післати зо своїм підписом як своє — це в нього ніщо. Якби так хтось у нього вкрав гуся або куря або котя або чепелик вартости двох центів, він назвав би його злодієм, бив би його, казав би арештувати, або може й казав би лінчувати. А вкрасти чужу літературну працю — це не крадіж.

Дивується Америка, де такі люди виростають.

В Америці, панове, в Америці. Це не чужинець. Це родовитий американець.

Бувають такі й серед імміґрантів; бувають такі, що перепишуть чужу поезію і в ґазету пішлють як свою; але це трапляється між людьми, що не мають навіть доброї сільської школи. Зате школярі, що ходять до „гай скулів" і не розуміють „літературного крадіжу", виростають в американських школах.

І не варта би подумати над тим американцям, що то всяке лихо в Америці приписують „чужинцям"? Чи й цим разом винуваті чужинці?

ГЕРОЙ З КЕПЕНІКУ.

У цей спосіб герой з Мезуре поставив зеркало перед цілим американським громадянством.

Нагадується „герой з Кепініку", той пруський швець з передмістя Берліну, що в часах розцвіту німецького мілітаризму перед війною перебрався за капітана, та, не звакуючи на криву ногу, а покладаючися на сліпий послух німців до всякої людини у військовім уніформі, приказав четі вояків на вулиці йти за собою, зайшов з ними до міської ради, заарештував міських урядовців і забрав міську касу.

Цей „капітан з Кепеніку" поставив зеркало перед цілим німецьким мілітарним духом, а наш герой з Мезуре поклав зеркало перед американськими школами й професорами. По афері з капітаном з Кепеніку німецьке громадянство питалося: від чого ми такі дураки? Чи не може нині спитатися американське: Від чого ми такі...?

РОЗУМ І ВІДЗНАКИ.

Ще не прогомоніла афера з героєм з Мезуре, а вже телеґрафують з Шікаґо, що там розвелася завзята конкуренція за розум між трома членами тої самої родини: чоловіком, жінкою і їх сином.

Свого часу батько й мати ходили до того самого університету й вчилися дуже добре. По скінченню університету чоловіка приняли до студентського братства, до котрого приймають тільки найкращих учеників, себто учеників, що найкраще вчаться. Чоловік з того був дуже гордий і допікав за те жінці. Це було для нього доказом, що він є розумніший від жінки („смартер").

Жінка, що видно теж горда була на те, як вона вчилась, постаралася, що університет розслідив їх рекорди науки, і тепер університет написав, що жінка була „смартер", ніж чоловік, бо за 4 роки науки чоловік дістав як науковий рекорд 5.9848, а жінка 6.0226.

До того університет додав, що їх син має рекорд з науки 6.0636, себто найвищий.

Досі ніхто не знав, нащо людям треба тих „наукових рекордів". Тепер уже знаємо: вони можуть придатися на те, щоб чоловік допікав жінці, а жінка чоловікові.

Чи можна тепер дивуватися, що якийсь „герой з Мезуре" буде старатися про нагороду на конкурсі краденою працею?

БУДУЧНІСТЬ НАШОЇ АРМІЇ

Передумовою кожної держави є — національна армія. Ми, українці, розуміємо це більше ніж хто інший. І тому власне відносимося з такою пошаною і любовю до наших старшин і козаків. Ми памятаємо геройзм і жертвенність наших вояків підчас визвольних змагань за Нашу Батьківщину. Але, памятаючи і живучи минуле, **ми якось мало думаємо про будуче Нашої Армії**: як вона буде підготовлена і хто її поведе здобувати, а пізніше й захищати, нашу державу?

Ці завдання будуть покладені на наших старшин і підстаршин. Старшини, таксамо як лікарі й інжинири, мусять невпинно стежити за поступом своєї штуки. Добрим фахівцем у своїй галузі є той, хто не відстає від наукового поступу свого фаху. Чи можуть бути добрими фахівцями наші старшини, які тепер розпорошені по цілому світі і які не мають змоги працювати в ділянці свого фаху з огляду на несприятливі для нас обставини?

Що треба зробити, щоб наші старшини не тільки не забули свого фаху, але й не відставали від поступу воєнної штуки, щоб у рішальну для нашої нації хвилю були на висоті свого призначення?

Таке питання стануло перед деякими старшинами нашої армії, як тільки вони опинилися за кордоном, себто, коли наша армія була інтернована по польських таборах. Гурток інтернованих українських старшин у каліському таборі, на чолі з генерального штабу генерал-хорунжим В. Кущем (бувший генерал кватирмайстер Штабу Дієвої Армії) та генерал-хорунжим П. Шандруком, прийшов до висновку, що єдине, що можливо зробити в складаючихся умовах, — це дати можливість нашим старшинам слідкувати за всякими змінами, які заходять у чужих арміях, і ознайомлювати їх з новими методами і технічними засобами модерної війни.

Для переведення в життя цього завдання гурток старшин приступив до видання журналу, який названо „Табор". Редактор (він є й коректором) „Табора" генерал-хорунжий В. Кущ видав перші числа журналу в каліському таборі при надзвичайно примітивних засобах (кліші робилися на дереві, друкарська машина була ручна і відбивала лише дві сторінки). Доперва з 11-тим числом „Табор" почали друкувати у Варшаві в друкарні Шведе.

Як глядить „Табор" на свої завдання, можемо судити по недавно виданому 27-му числі, якого короткий зміст такий:

Юрій Науменко: „Червона Армія". Розвідка, в котрій автор подає історію і характер червоної армії, знайомить читача з командним складом і системою комплектування армії. „Збройні сили совєтського союзу", пише автор, „являються твором настільки своєрідним, збудованим на таких відмінних від наших нам зразків засадах, що знайомство з ними не буде зайвим навіть для далекого обсерватора, не кажучи вже про тих, що сподіваються зустрінутися з червоною армією в обставинах, далеких від мирного часу. Керуючися власне гаслом: „пізнай свого ворога, як самого себе", подаємо найнеобхідніші інформації про сучасну червону армію, яко мінімум того, що про неї повинні знати розпорошені по світі наші вояки, яких доля може ще зіткнути з цею мало нам знаною силою на полях майбутніх боїв".

Полковник Кость Бунчук: „Бойовий марш кінноти". Стаття, в котрій автор знайомить нас з модерними способами організації охорони війська підчас бойового маршу.

Інж., підполковник А. Марущенко-Богдановский: „Хемічна війна". Дуже цікавий історичний нарис про трійливі гази і про перше застосування їх у минулій війні. Автор подає дуже цікаві описи газових атак на російські окопи в 1914 р. та на французькім у 1915 р.

Сотник О. Переяславський: „Остання збройна сила старої України". Автор, як у цій, так і в попередніх своїх працях „Українська збройна сила в Наполеонських війнах 1812-16 рр." та „Сторінка з минулого", доводить, що українська збройна сила ніколи не зникала, що Україна — навіть, утративши державність, все затримувала свою національну збройну силу протягом XIX в.

В цьомуж числі „Табора" видруковано теж початок другої студії сотника О. Переяславського **„Похід царя Дарія проти Скитів"**. Войовничий і гордий нарід Скити прожив на нашій українській землі біля 1,000 років. Скитське імя служило першим означенням нашого народу в часах його перших історичних кроків. „Ця цікава, стара воєнна традиція наших славних прадідів, змушує й нас, вояків, ставитися до скитської доби більш уважливо", пише автор. Теми обидвох студій надзвичайно цікаві, як цікавий і ввесь матеріял, який подає автор.

В III. розділі видруковано продовження розвідки **лейтенанта фльоти Святослава Шрамченка: „Узброєння підводних човнів".** Фахова розвідка про модерну зброю, зброю хитрости, написана живою мовою і читається як оповідання. Багато дуже цікавих прикладів з минулої війни. Ілюстрована розвідка схемами і світлинами. Читач з нетерпеливістю буде очікувати на продовження.

В цьомуж числі видруковано й другу працю лейтенанта фльоти С. Шрамченка: **„Встановлення старшинських ранг у С. Р. С. Р."** Цікава стаття, в котрій автор пояснює зміст і значіння совєтського закону про встановлення старшинських ранг.

Дві сторінки „Табора" заповнені **„Воєнною і воєнно-морською хронікою"**, в якій подано новини про армії і фльоти цілого світа.

При кінці журнала на трьох сторінках подано **„Бібліографію"** — рецензії на нові книжки. Рецензії написані **генерал-хорунжим П. Шандруком**. З них особливо цікаві рецензії про ювилейне видання „Українські Січові Стрільці 1914—1920", про „Історію Українського Війська. Видання І. Тиктора" та про „Українські сили під Москвою" Р. Бориса.

На останній сторінці подано **спис надісланих до редакції книжок та журналів**. З сумом треба ствердити відсутність американських і канадійських видань.

Як бачимо з вище наведеного перегляду 27-го числа, воєнно-науковий журнал „Табор" дає змогу нашим старшинам слідкувати за надзвичайно швидким розвоєм воєнної штуки і ознайомлює їх з модерними засобами і методами боротьби. Більш того, „Табор" дає змогу і нашій підростаючій молоді знайомитись (що правда лише теоретично) з воєнною штукою. Дванадцять років існування журналу „Табор" свідчать, що рішення, яке повзяв гурток інтернованих у каліському таборі старшин було правильним, а праця „Табора" корисна і потрібна для української справи.

Коли бажаємо мати свою державу, мусимо подбати і про будучність нашої армії Наша армія мусить бути сильною. Можна мати велику скількість людей, одягнених в однострої, і навіть добре озброєних, але всежтаки не бути сильними в воєнному розумінню. В сучасній воєнній штуці самої хоробрости мало, треба ще мати й знання. А воєнного знання ми, на жаль, не можемо набувати іншим шляхом, як тільки тим, на який став воєнно-науковий журнал „Табор". Отже треба підтримати „Табор" і дати йому змогу розширити свою діяльність. Це можливо здійснити шляхом побільшення його матеріяльної підстави, шляхом збільшення числа передплатників.

Адреса редактора журналу „Табор" така:

Gen. W. Kuszcz
ul. Czerniakowska 204 m. 25
Warszawa, Poland.

Окремі числа можна набувати в генерал-хорунжого В. Сікевича:

(Gen. W. Sikevych, P. O. Box 333 Toronto, Ont., Canada).

Підполковник І. Л. Морей де Моран.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БОТЛЕР, ПА.
На інвалідів.

В неділю, 22. березня, о. Л. Качор відправив у місцевій укр. прав. церкві панахиду за упокій душі Тараса Шевченка та виголосив відповідну проповідь про заслуги Шевченка для українського народу. Підчас панахиди зібрано на інвалідів $4.50, а пані Л. Качор доложила 50 центів та заплатила пересилку. Разом вислано $5 через Обєднання.

ТОЛІДО, О.
На визвольну боротьбу.

Дня 29. березня тов. ім. Тараса Шевченка, від. 165 У. Н. Союза, влаштувало концерт з приводу 122 роковин Тараса Шевченка. На концерті промовив п. Іван Іванчук з Дітройт, Міш. Товариство заплатило йому за подорож $5, а п. Іванчук передав ті гроші для висилки на визвольну боротьбу. Отже переслано тих $5 через Обєднання на призначену ціль.

Марія Корнова, секр. від. 165 У. Н. Союза.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАУКА ДЛЯ ЗАГАЛУ.

Спопуляризування науки є в однаковій мірі важне як для загальної публики, так і для тих одиниць, творців тої науки, котрим мусить залежати на тім, щоби ввесь загал приняв її та взяв в ужиток багато з їх винаходів та творів. Така то була тема промови, яку недавно тому виголосив професор В. А. Нілсон, президент Смитового Каледжу в Сейнт Луїс.

Цілком природно, що такий учений перше всього повинен передати свій твір товаришам-ученим до розгляду та одобрення, а коли те все перейде, тоді нема причини на те, чому такий твір не має бути переданий на рахунок для загального вжитку цілого суспільства. Через те буде здержане поширювання фальшивих відомостей недовченими одиницями.

Багато з посеред труднощів в цілі спопуляризування науки походить з термінольоґії, цебто збору слів, уживаних в якійсь науці, як заявляє професор Нілсон. Правдою є, що в деяких галузях науки, таких як математика, технічна термінольоґія може заощадити час та оминути неточности. Але в галузях науки більшого значіння для публики нові ідеї можуть бути вияснені простою мовою.

Для одного прикладу професор Нілсон покликується на медичну професію, котра тисячі років уживає грецьких та латинських виразів для феномену (невиявленої появи) зі знаменитими анґлійськими назвами. „Сьогодня", він сказав, „учені витворюють страшний жарґон, хоч мені ще треба відшукати в їх писаннях ідею, що її не можливо вияснити звичайною та простою мовою.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Надіслано до Обєднання:

Карнеґі, Па. — Товариство „Січ", від. 136 У. Н. Союзу, ухвалило дати з каси $25. Доложили по $1 члени: А. Крупа, Н. Ґереґа, В. Скрабут. Разом вислано до Обєднання $28.

А. Крупа, секр. 136 від.

—o—

Савтпорт, Конн. — Для потерпілих від повені в Гартфорд, Конн., переслав гром. Р. Е. Дидко $23.50. А то від громади $10, а жертвували: Михайло Ванат $2; по $1: М. Сендзік, Д. Махно, І. Чаплинський, П. Собашко, Ю. Гоголь, П. Дутко, І. Кондуб, Кладинка Хома, Іванна Медвідь; по 50 ц.: П. Клубчак, І. Репко, М. Ґудзік, С. Півцьо, Н. Ґайда.

—o—

Нескеґонінг, Па. — Комітет Українського Народнього Дому $10. За Комітет: С. **Павлікович,** предс.; **В. Мицак,** секр.; **Т. Еванила,** касієр.

—o—

Вестбурі, Н. Й. — На зборах тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267 У. Н. Союза, наступні члени зложили жертви: П. Теслюк, Т. Агрест, Д. Кишенюк, Т. Хомик і О. Гладкий по $1; а І. Євдух і А. Рутович по 50 ц. Разом $6. Члени приобіцяли також піти по домах та призбирати більше фондів.

О. Гладкий.

—o—

Клівленд, О. — Гром. Ф. Ольховий справив своїй дружині Агафії 40-літні уродини, які припали саме на Великдень. При тій нагоді Юлія Бдзіль, členиця Союза Українок, візвала приявних гостей зложити жертву для потерпілих від повені. Зложили: П. Чайка, І. Касиян, Агафія Ольхова, Катерина Кравець, І. Ольховий, І. Бдзіль і Вендель Сарвр (словак) по $1. Разом $7.

Іван Бдзіль.

—o—

Рачестер, Н. Й. — Тов. Союза Українок, від. 6., ухвалило дати зі своєї каси $22. Також постановлено занятися збіркою по домах. До збірки зголосилися членниці: Ю. Лиса, Т. Матковська й А. Мазурик.

Жертву зложили: Анастасія Тіцька, Т. Шеремета, М. Захарко, М. Мальований, С. Білий, М. Грицак, Маланка Ланьо, С. Рутило, Л. Захарко, С. Паньків, Анна Коник, Софія Булавинець, А. Піньковський, Маланя Теребушка, Стефанія Турула, Анна Мазурик, Софія Опуфрик, Марія Гарасимчук, Анна Гранковська й Марія Гречин по $1; Т. Прокопів, Марія Тимчук, Юлія Бойко, І. Король, О. Пелихатий, Д. Сеник, Юстина Лиса, Олена Якимович, С. Федоришин, Д. Мацьковський, М. Федоришин, Катерина Сорохтей, Марія Віктович, Марія Іванко, Софія Коритко, Анастасія Головка, Катерина Олексин, Танька Непорадна, Анна Климців, Явдоха Хомин й Анастасія Восциховська по 50 ц.; Анна Стрілець, Анна Хмеляк, Марія Партика, Т. Піндур, С. Червоняк, Ф. Когут, І. Данилів, Л. Євчин, Олена Олексин і М. Джумак по 25 ц.; Анастасія Мельник 30 ц., а дрібними 10 центів. Гроші вислано через Обєднання.

За уряд: **Софія Матковська,** голова; **Стефанія Турула,** касієрка; **Анна Мазурик,** секр.

—o—

Рачестер, Н. Й. — Братство св. О. Николая, від. 12 Провидіння, ухвалило дати зі своєї каси $10 потерпілим від повені. — **Іван Пастущин,** секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 16. квітня ц. р., померла членниця бр. св. Юрія, від. 239 У. Н. Союза в Філядельфії, Па., ТЕКЛЯ ВЕЛГАН.

Похорон відбудеться в понеділок, 20. квітня, з похоронного заведення Нісевича.

В. ЇЙ П.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БРУКЛАЙН, МАСС.

На Рідну Школу.

На Рідно Школу для рідного Зборова зложили родимці зі Зборова: Никола Галатин $2; а по $1: Андрій Веремінський, Дмитро Кузь і Анна Роговська. Разом $5. — Збіркою занявся **М. Галатин.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (144)

Ще раз відділ александріянів ударив на фортецю, а Тарзан пробував їх здержати, але вони були глухі на всякі оклики. Незадовго вони могли бачити ворогів. Бандити не ціляли добре, але їх кулі вбили 6 вояків Тарзана.

Тепер цільні стріли александріянів почали косити бандитів, що стояли густо на мурі. Але Тарзан знав, що на місце впавших є тисячі, щоб заняти їх місце. Одинока надія Тарзана було — стрінути Ґарета око в око.

Тарзан і десять вояків вдерлися на мур. Вони билися там завзято та скидали ворогів униз. Серед метушні вороги не могли вживати крісів, бо боялися вбити своїх товаришів.

Серед густої рукопашної боротьби Тарзан та його вояки билися проти переважаючих сил ворога. Тарзан бачив, як його вояки падали один за одним, поки з них не лишилися тільки два. Але й тоді ще Тарзан не думав про втечу.